

KULTTUURI

Seija Lappalainen 050417 0658
 lkulttuuri@lapinkansa.fi

Unelma paremmasta kanto

Maailmanhistorian suurimmaksi kansainvaellukseksi kutsuttu siirtolaisuus on kuljettanut jopa yli miljoona suomalaista maasta toiseen runsaan sadan vuoden aikana. Kemijärveltäkin lähdettiin Uudelle Mantereelle.

TIETOKIRJA

Olli Säynäjäkangas & Pertti Säynäjäkangas:
 Heillä oli unelma - Siirtolaisuus Kemijärveltä Amerikkaan.

OMS Kirjatuotanto 2019, 140 sivua.

Hyvästi ny Ylistaron köyhät! Sanoo Vuorenmäen Tiina kun Amerikkaan lähti. (Isokyröläinen sanonta)

Siirtolaisuus Amerikkaan ei kuitenkaan ollut vain eteläpohjalaisten etuoikeus. Muutto työn perään Suureen Länteen Uudelle Mantereelle oli huomattava 1800–1900-lukujen vaihteessa Kemijärveltä Atlantin toiselle puolelle, tavallisimmin Michiganiin ja Minnesotaan. Tämän tuovat konkreettisesti esille Olli ja Pertti Säynäjäkangas toimittamassaan *Heillä oli unelma - They Had a Dream* -teoksessa, jossa he seuraavat Kemijärven eri alueilta rapakon taakse lähteneiden matkaa ja asettumista uuteen kotimaahansa.

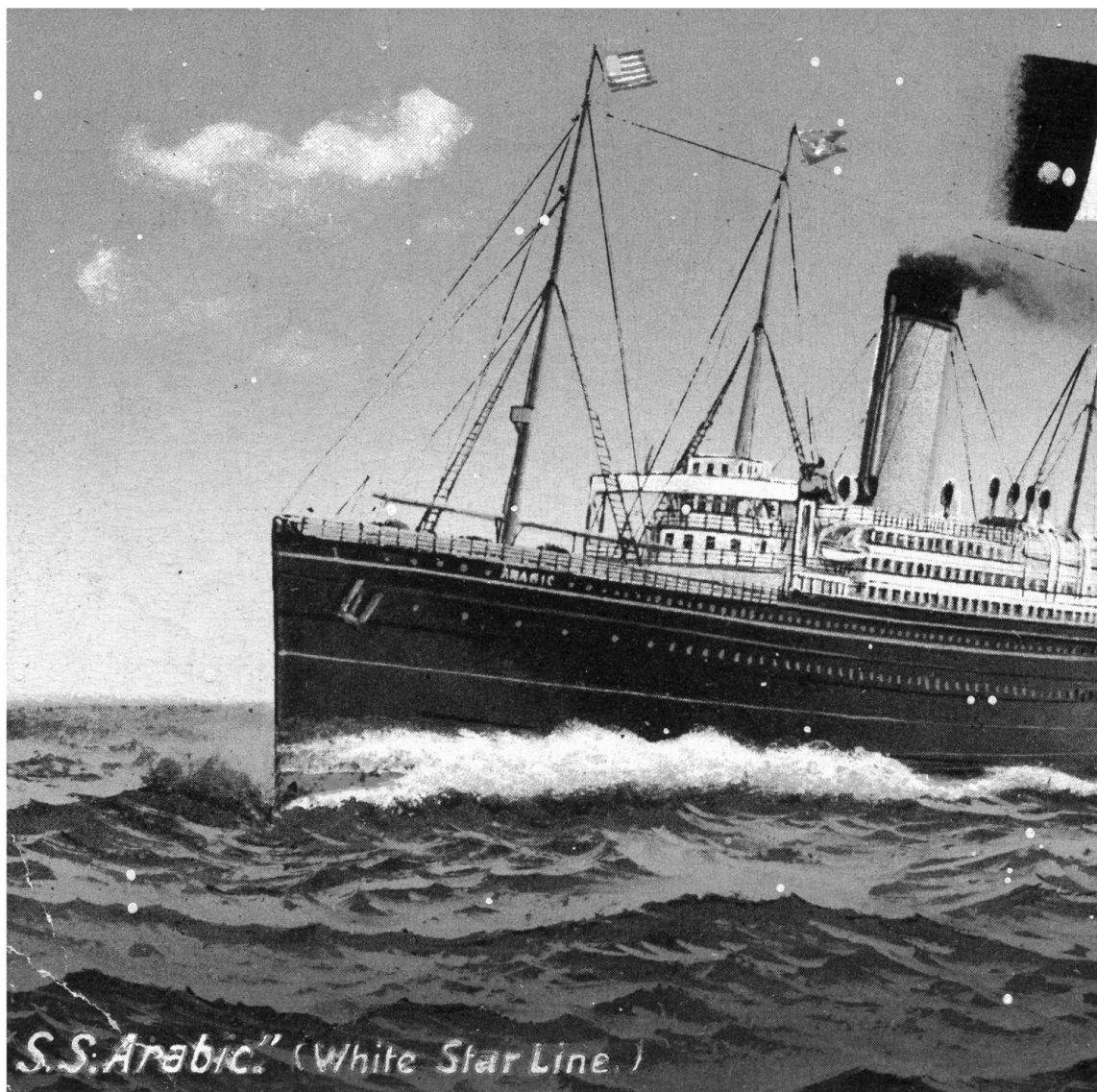
Maailmanhistorian suurimmaksi kansainvaellukseksi kutsuttu siirtolaisuus on siirtänyt jopa yli miljoona suomalaista maasta toiseen viimeksi kuluneiden 100–150 vuoden aikana.

1800-luvun lopun katovuodet ja niiden aiheuttama nälänhätä ovat yhtenä syynä siihen, että monet suomalaiset sukunimet ovat hyvin yleisiä Yhdysvalloissa.

”Muuttoliike ei synny tyhjistä, siihen vaikuttavat lähtömaan työntö- ja kohdemaan vetotekijät sekä kansainvälinen politiikka ja globaali talous.” Näin valaisee Lapista Amerikkaan suuntautuvan siirtolaisuuden taustoja tutkija Ulla Aatsinki.

Syyt ovat samat yhä 2000-luvulla eli sinne lähdetään, missä elinehdot, sosiaalinen turva ja haave nopeasta rikastumisesta ovat parempia kuin kotimaassa.

Kirja sisältää kymmenittäin mielenkiintoisia artikkeleita Kemijärven siirtolaisista ja heidän elämästään uudella mantereella. Tarinat vaihtelevat värikkäistä henkilökuivistä esimerkiksi Minnesotaan asettuneiden suomalaisten laajaan musiikkiharrastukseen. Koskettavin ja samal-

RMS Arabic oli White Star Line -yhtiön omistama linjalaiva, joka liikennöi Atlantin yli Liverpoolin ja Pohjois-Amerikan välillä vuodesta 1903. Se upposi lusveneeseen torpedoimana Irlannin rannikolla 1915.

HEILLÄ oli unelma -kirjan tekijät, veljekset Pertti (vas.) ja Olli Säynäjäkangas.

la surullisin niistä on Calumetin murhenäytelmä Kuparisaarella vuonna 1913. Tässä kaivoslakkoisten lapsille järjestetyssä joulujuhlassa syntyneessä paniikissa tukehtui ja tallautui kuoliaaksi noin 80 ihmistä, suurin osa naisia ja lapsia.

Yllättikö koti-ikävä?

Yllättikö koti-ikävä Amerikkaan lähteneitä? Sitä ei ainakaan yleisesti tunnusteta, päinvastoin. Erään toisen polven siirtolaisen Pohjois-Suomesta kotoisin oleva äiti ei koskaan edes ikävöinyt Suomeen vaan sanoi: ”...siellä oo muuta kuin köyhyys.”

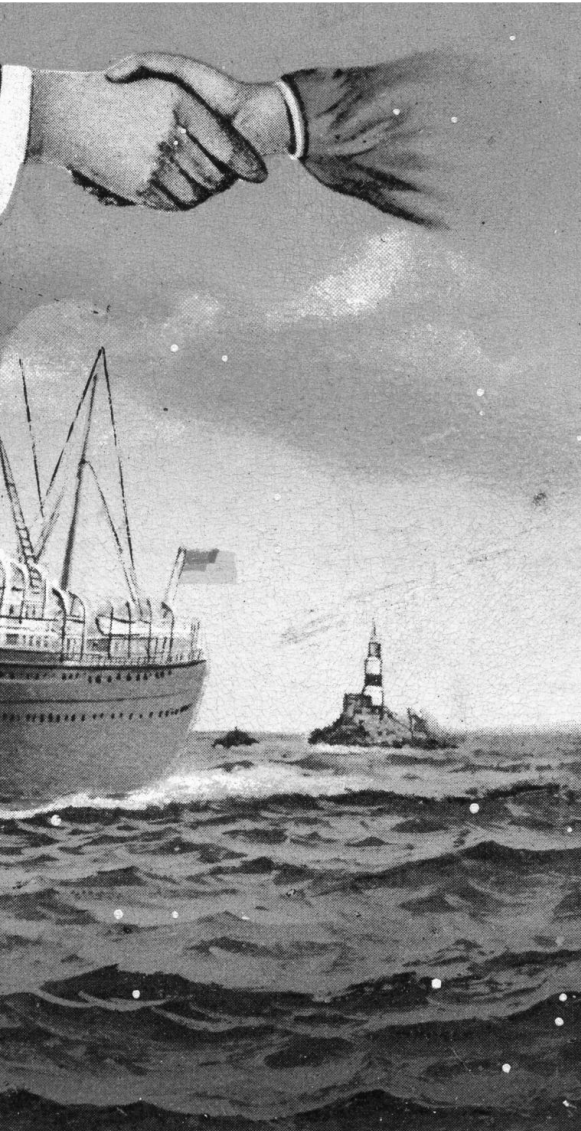
Kirja sisältää kymmenittäin vä-

rikkäitä elämäntarinoita ihmisistä, joihin viesti ja houkutus muuttaa lännen kaukaiseen ”kultalaan” on vedonnut. He lähtivät ja pääsivät rakentamaan itselleen sisullaan ja rohkeudellaan tulevaisuuden kaukana kotimaastaan.

Lähtijät olivat yleensä nuoria, vain 20–25 vuoden ikäisiä. Miehet löysivät työnsä kaivoksista, metsätöistä ja teollisuudesta. Naisista suurin osa työskenteli talousapulaisina. Myöhemmin yrittäjien osuus lisääntyi. Syntyi kauppoja, ompelimoita, leipomoita, ravintoloita ja majataloja. Vaikka Amerikka oli muuttaneille yleensä toiveiden täyttymys, osa siirtolaisista – ehkä noin viidenes – palasi myöhemmin takaisin

Atlantin yli

ERKKI HULKON ARKISTO

ensimmäisessä maailmansodassa Saksan keisarikunnan laivaston sukellusvenä.

kotimaahansa.

Teoksessa on etsitty Kemijärveltä Amerikkaan muuttaneita ja samalla pyritty löytämään heidän jälkeläisiään ja hakemaan Suomesta heidän juuriaan. Työ on ollut samanaikaisesti haastavaa ja palkitsevaa laajaa sukututkimusta.

Suomen autonomian ja itsenäisyyden aikana yli 400 000 suomalaista on muuttanut Amerikkaan ja saman verran Ruotsiin. *Heillä oli unelma* -teos avaa kiintoisan ja kiehtovan näkökulman suomalaisen siirtolaisuuden historiaan. Kirjan tekijät ovat oikeassa todessaan, että Amerikan siirtolaisuuden käsittely auttaa meitä ymmärtämään myös nykyä.

Uhka vai mahdollisuus?

Teoksen loppusanoissa pohditaan usein esitettyä kysymystä, onko maahanmuutto uhka vai mahdollisuus. Siirtolaisuudella on monia myönteisiä puolia, muistuttaa Säynäjäkangas. Osaltaan se ratkaisee työvoimaongelmia ja rikastuttaa kulttuureja. Aikanaan suomalaiset opettivat amerikkalaisille metsänhoitoa ja kalastusta puhumattakaan suomalaisesta sisusta.

Kemijärveltä Amerikkaan lähteneillä oli omat unelmansa. Unelmien perässä kannatti mennä. Monien unelmat toteutuivat - eivät kuitenkaan ilman kovaa työtä.

MARKKU TORKKO

Sodankylässä luotetaan tuttuun reseptiin

Pernilla August, Arnaud Desplechin ja Fernando Meirelles tähdittävät 34. Sodankylän elokuvajuhlia.

Lauri Hirvonen

● Sodankylän elokuvajuhlat julkisti kesän kansainvälisiä vieraita. Sodankylään saapuvat muun muassa ruotsalainen näyttelijä-ohjaaja Pernilla August, ranskalaisauteur Arnaud Desplechin ja brasilialaisohjaaja Fernando Meirelles.

Sodankylän elokuvajuhlat järjestetään 34. kerran. Festivaalia on koottu tutulla, hyväksi havaitulla reseptillä. Intiimi festivaali mahdollistaa yleisön ja tekijöiden kohtaamisen.

– On oleellista, että tunnetta taideteoksia tekijöiden kautta, taiteellinen johtaja Timo Malmi sanoo.

Periaate on, että vieraat kutsutaan Sodankylään vain kerran. Niinpä tänäkin kesänä Lapissa nähdään uusia kasvoja. Ohjelmistossa ei myöskään ole yhtä teemaa, vaan sisältö muotoutuu eri puolilta maailmaa kutsuttavien tekijävieraiden tuotannon myötä.

RUOTSALAINEN Pernilla August on festivaaleilla niin näyttelijän kuin ohjaajankin roolissa. Viime kesänä Sodankylässä esitettiin Ingmar Bergman -vaikutteinen lyhytelokuva *Kohtauksia yöstä* (2018). Augustin vierai-

lun kunniaksi Bergman 100 -sarjaa jatketaan tänä kesänä Bergmanin vanhempien tarinalla *Hyvä tahto* (1992), joka toi nuorelle Augustille parhaan naisnäyttelijän palkinnon Cannesissa. Augustin ohjaustöistä Sodankylässä nähdään Susanna Alakoski -filmatisointi *Sovinto* (2010) ja rakkaustarina *Vakava leikki* (2016).

Desplechinin teokset pitävät yllä Ranskan uuden aallon henkeä, ja ne on lähes poikkeuksetta esitetty Cannesin elokuvajuhlien pääkilpasarjassa. Hänet tunnetaan esimerkiksi teoksista *My Sex Life... or How I Got Into an Argument* (1996) ja *Kings and Queen* (2003).

Fernando Meirelles (s. 1955) on Brasilian kansainvälisesti arvostetuimpia ja menestyneimpiä nykyohjaajia. Meirelles tunnetaan esimerkiksi neljä Oscar-ehdokkuutta keränneestä eepoksesta *City of God – Jumalan kaupunki* (2002) sekä *John le Carrin* kirjaan pohjautuvasta poliittisesta trilleristä *Uskollinen puutarhuri* (2005).

Sodankylään saapuu kolme iranilaistekijää: ohjaaja ja kirjailija, Makhmalbaf Film House -elokuvakoulun perustaja Moshen Makhmalbafin (s. 1957), hänen vaimonsa, ohjaaja ja käsikirjoittaja Marziyeh Meshkini (s. 1969) ja näyttelijä Shahab Hosseini (s. 1974).

Timo Malmi kertoo odottavansa mielenkiinnolla ohjelmistoon kuuluvaa kahden tunnin aamukeskustelua Makhmalbafin kanssa. Yli kol-

Periaate on, että vieraat kutsutaan Sodankylään vain kerran. Niinpä tänäkin kesänä Lapissa nähdään uusia kasvoja.

Ohjelmistossa ei myöskään ole yhtä teemaa, vaan sisältö muotoutuu eri puolilta maailmaa kutsuttavien tekijävieraiden tuotannon myötä.

mekymmentä elokuvaa tehnyt ohjaaja ja hänen tuotantonsa on julistettu Iranissa pannaan ja hän elää perheineen maanpaossa.

Kent Jones (s. 1960) on elokuvantekijä, kriitikko ja New Yorkin elokuvafestivaalin taiteellinen johtaja. Jones tuo Sodankylään ensimmäisen näytelmäelokuvansa *Diane* (2018) ja elokuvantekijäpotretin *Hitchcock/Truffaut* (2015).

Nuorempaa tekijäpolvea edustavat uuden kokeellisen elokuvan huipputiimi Johann Lurf (s. 1982) ja Berliinin elokuvajuhlilla kunnostautuneet Nora Fingscheidt (s. 1982) ja Mark Jenkin (s. 1976).

Niin sanotussa Carte blanche-sarjassa omia elokuvasuosikkejiaan esittelee dokumentaristi Pirjo Honkasalo.

● Sodankylän elokuvajuhlat järjestetään 12.–16. kesäkuuta. Lopullinen ohjelmlisto julkistetaan toukokuussa.

ROLF KONOW

OHJAAJA Pernilla August (vas.) ja näyttelijä Noomi Rapace *Sovinto*-elokuvan kuvauksissa. Susanna Alakosken romaaniin perustuva elokuva toi Outi Mäenpäälle Gudbage-palkinnon. Teos nähdään kesällä Sodankylän elokuvajuhlien ohjelmistossa.